Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Interdiszciplináris Doktori Iskola
Politikatudomány Doktori Program

A SIKERESSÉG MÉRÉSI KÍSÉRLETE -

AZ EURÓPAI KULTURÁLIS FŐVÁROS PROJEKTEK KÖRÉBEN

Doktori értekezés tézisei

Kovács Éva

Témavezető: Pálné Dr Kovács Ilona egyetemi tanár

Pécs, 2016

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék 2
I. A téma ismertetése, a témaválasztás indoklása 1
II. Kutatói kérdések, hipotézisek 3
III. A disszertáció szerkezete 5
IV. Kutatási módszerek 5
V. A kutatás tapasztalatainak összegezése, eredmények 8
VI. Zárszó 17
VII. A tézisekben lévő hivatkozások 18
VIII. A dolgozat témakörében megjelent saját publikációk, előadások 19

I. A téma ismertetése, a témaválasztás indoklása

A nyugati kultúra társadalmaiban a 20. század végére a 21. század elejére a városok jelentősége sokkal fontosabbá vált, mint a korábbi századokban és ezzel sokkal szorosabb verseny is kialakult közöttük a magasabb életminőség ígérete és a gazdasági fejlődést jobban elősegítő közösség kialakítása érdekében. E versenyben a városok igyekeznek magukra irányítani tágabb környezetük figyelmét, legyen ez a környezet egy földrajzi régió, nemzetek szövetsége, egy-egy kontinens, vagy akár a világ teljes lakossága. A figyelem felkeltésének és megtartásának pedig bevált módja egy-egy nagyhatású nemzetközi esemény szervezése, mint például az Olimpiai Játékok, a Forma 1, a labdarúgás vagy más népszerű sportág kontinens viadalai vagy a kultúra területéről az Európa Kulturális Fővárosa programsorozat.

Pécs Városa 2010-ben töltötte be az Európa Kulturális Fővárosa (EKF) címet a német Essen és a török Istanbul városokkal együtt. Ezen nagyhatású nemzetközi esemény értékelésére több részletes tanulmány született, melyek az elemző dokumentumok feltárását, a projekt historikus bemutatását vagy a fejlesztések és rendezvények viszonyát elemezték és világossá tették a többszintű kormányzás politikai csapdáit.

Maguk a pécsi városlakók is sokféleképpen értékelték az EKF-et – nyilvánvalóan - saját társadalmi szerepük és kulturális attitűdjük szerint és persze megannyi más szempont alapján.

Nehéz azonban megállapítani, hogy a város sikeres volt ebben a projektben vagy sem. Ha sikeres volt milyen mértékben, milyen mutatók szerint és milyen városokkal való összevetésben, vagy ha elbukott, akkor milyen ismérvek alapján jelenthetjük ezt ki.

A városok fejlettségének kimutatására mára már többféle index ismert és alkalmazzák is ezeket a különböző gazdaságfejlesztési, városfejlesztési stratégiák során.

Dolgozatomban arra teszek kísérletet, hogy bemutassak egy olyan modellt, amely a nagyhatású nemzetközi események eseti vagy rendszeres megszervezésének városfejlesztési hatásait elemezve állítja fel egy város sikerességének értékelési rendszerét.

A közgazdaságtanban ismert ún. soktényezős portfólió mátrix felhasználásával lehetségesnek tartom egy olyan modell kialakítását, amely segítségével a stratégiai városfejlesztés során kijelölhetőek a kritikus tényezők, prognosztizálható a kiválasztott tényezők alakulása és megfogalmazható egy vonzerő és versenyképességi portfólió.

A pécsi EKF program előkészületei, megvalósítása és az utóhatások egy ismeretlen, sokszínű véleménycsokrot (Tuka & Glied, 2014) jelentettek a helyiek és a kívülállók tekintetében egyaránt. A pécsi EKF minden itt élő ember számára jelentett valamit, ugyanakkor mást a politikusok, megint mást az üzletemberek és megint mást a politikatudományi szakemberek számára (Somlyódi, 2010). Egyszerűen érdekelt, hogy politikatudományi szakemberként van lehetőségem egy objektív elemzéssel segíteni a pécsi EKF tisztább megértését, a megvalósult programok és beruházások hatását és fenntarthatóságát. Igazából a bennem kialakult alapvető kérdés, hogy Pécs esetében az EKF hozzájárult-e a város hosszú távú fejlődéséhez?

Innen már igen rövid út vezetett a szélesebb körű vizsgálatokhoz:

- Lehetséges a pécsi EKF eredményeit más eseményekhez hasonlítani?
- Egy város mitől sikeres? Mitől sikertelen? Mik a befolyásoló tényezők, amelyek mérhetőek és objektívek?

A személyes motivációk mellett pedig nagy lökést adott a dolgozat alapvető gondolatainak írásba foglalásához és a kutatói adatbányászat 2014. évi megkezdéséhez, miszerint Magyarország versenybe kíván szállni a 2024-es nyári olimpiai játékok megrendezéséért folytatott nemzetközi versengésbe. Minden bizonnyal ma még sokunk számára hihetetlennek tűnik egy Magyarországon rendezett olimpia, azonban érdemes emlékezni, hogy a 2014. szeptember 11-én Borkai Zsolt MOB elnök által elindított legújabb olimpiai mozgalom már a 10. alkalom, hogy felmerül a hazai olimpiai pályázat kérdése (Nemzeti Sport, 2015.).

Magyarország olimpiai aspirációja tehát már komoly történelmi múltra tekint vissza, azonban eddig sikertelenül. Azt azonban fontos észrevennünk a sikertelen olimpiai pályázatok mellett, hogy számos világeseménynek adott és fog a jövőben is otthont adni hazánk: Budapest mellett vidéki városok részvételével is. Aktuális világesemény lesz a 2017-es úszó-, nyíltvízi úszó-, műugró-, műúszó- és vízilabdázó-világbajnokság, hiszen a 2021-es helyett Magyarország rendezheti meg már a 2017-est, miután a mexikói Guadalajara visszalépett az esemény megrendezésétől, a magyar kormány pedig vállalta, hogy otthont ad a világ egyik legnagyobb vizes sporteseményének.

A sportesemények mellett nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy az Egyesült Királyság mellett hazánk egyik városa lesz 2023-ban Európa Kulturális Fővárosa újra. Ez a dátum ugyan még igen messzinek tűnik 2016-ban, azonban a pécsi tapasztalatok mellett mindenképpen képesnek kell lennünk már a pályázatkor meghatározni, hogy melyik hazai város és miért lenne az optimális választás. Ezt nem fogja más eldönteni, ezt nekünk kell eldöntenünk.

A 2023-as EKF pályázatot hat évvel az esemény előtt kell a pályázó városnak beadnia, így tehát 2017-ben már kész pályázattal kell rendelkeznie az aspiráns városoknak. Az előkészületi munka Pécs EKF pályázata esetében is évekkel a pályázat beadása előtt megkezdődött, így lényegében minden bizonnyal már számos egyeztetés és ötletelés zajlik hazánk városvezetői és szakemberi körében a soron következő magyar EKF pályázat tekintetében. Ebben segítségükre lehet a VSI módszertan, hogy a jövő EKF város vezetői vagy más nagyhatású nemzetközi esemény, esetleg világesemény politikusai, szervezői és tervezői számára egy újabb mérési eszköz lehessen, amellyel képesek az adott esemény és a városuk lehetséges kapcsolatát vizsgálni.

Egy nemzetközi nagyhatású esemény értékelése utólagos okoskodásnak tűnik a legtöbb esetben, azonban ha egy város életének kontextusába helyezünk, akkor máris egy inkrementális hatásról beszélünk a város életében, vagyis az adott esemény alapjaiban képes befolyásolni a város életét, így elemi érdeke a szervezőknek, a város vezetőinek és a politikusoknak, hogy képesek legyenek

- ✓ meghatározni az adott esemény lehetséges hatásait a városra,

- ✓ meghatározni a várospolitika és az adott esemény lehetséges kapcsolatrendszerét,
- ✓ a város adottságai alapján alakítani a szükséges tervezési és megvalósítási tevékenységeket,
- ✓ a sok szempont szerint elvégezni a fenti becsléseket és tervezési munkákat,
- ✓ az esemény után világosan és összetett módon értékelni az eseményt a városfejlesztés kontextusában.

A fenti problémafelvetés összességében a város működésén, a sok szempontú értékelés nehézségein és a nemzetközi nagyhatású események hatásain alapul. A megfelelő tervezési és értékelési modell segítségével az esemény hatása a városra tervezhetőbbé válhat és egyúttal a város képes lehet az elérhető legmagasabb haszon elérésére. Ennek a vizsgálatához kívánom alkalmazni a dolgozatomban bemutatott Város Sikerességi Indexet (VSI).

II. Kutatói kérdések, hipotézisek

Az elmúlt években, évtizedekben a világ jelentős gazdasági és társadalmi átalakulási folyamaton ment keresztül. A globalizáció, a politikai változások, a posztindusztriális gazdasági folyamatok nagy hatást gyakorolnak a folyamatokra. E folyamatok kedvező alkalmat teremtettek a vizsgálódásra. A területi kutatók több módon megkísérelték meghatározni a sikeresség, a versenyképesség kritériumait, illetve azt, hogy mely térségek azok, amelyek a legsikeresebbek. E változások nyomán újabb, bővebb értelmet nyert a települési sikeresség és a versenyképesség fogalma is.

A várossikeresség vizsgálatai során két eltérő megközelítésével találkozhatunk: az egyik a társadalmi-gazdasági környezetben való érvényesülést, a versenyképességet vizsgálja, míg a másik alapján a sikeresség kérdése a fenntarthatóság, a helyi társadalom viszonyaiban, működésében vizsgálható.

Mi a sikeresség tehát? – nehéz kérdés. Vajon meghatározható-e egy komplex mutatórendszer, amely megmutatja nekünk, melyik település a sikeres? Megítélésem szerint a sikeresség fogalma nem határozható meg egzakt módon. Nem állíthatjuk, hogy egy város egyértelműen sikeres, illetve sikertelen. Bár egyes kiválasztott és vizsgált mutatók alapján kirajzolódik egy kép, de más mutatók esetleg más képet is mutathatnak. **A sikeresség komplex fogalom**. Nem csak azért, mert rengeteg összetevője van, hanem mert az egyes megközelítések különböző fogalmat értenek sikeresség alatt. Megítélésem szerint a sikeresség fogalma sokkal inkább az állandó változásokhoz történő alkalmazkodás minőségében rejlik.

A dolgozatnak nem célja, hogy a vizsgált városok között rangsort állítson fel, a vizsgált városok összehasonlítása csupán a módszertan felépítését segíti.

A dolgozatban a pécsi EKF „csupán” egy fontos, ugyanakkor meghatározó építőelem a többi argumentum között. A város sikerességet és a várospolitikát a dolgozatomban több elemzési szempont szerint kívánom bemutatni.

Ennek a dolgozatnak a témája a várossikeresség és a várospolitika kapcsolata. A dolgozat a célja:

1. Egy általánosan használható, lehetséges módszertan kidolgozása, amely segítségével egy város képes felmérni nagyhatású nemzetközi rendezvényének hatásait, eredményeit.

2. A nagyhatású nemzetközi rendezvényt megvalósító városok tapasztalatait képesek legyenek más városok és azok vezetői számára átadni, meg tudjon valósulni a tudás és tapasztalat disszeminációja. Itt kiemelt szerepet szánok a pécsi EKF tapasztalatok átadásának és azok felhasználásának.

3. A cél egy lehetséges módszertan kialakítása, amellyel képesek a városok vezetői és politikusai (szakpolitika és pártpolitika egyaránt) kvalitatív és összetett szempontok szerint értékelni egy-egy város nagyhatású nemzetközi rendezvényét vagy esetleg világeseményét.

A fenti problémafelvetés alapján határozok meg **hipotéziseket,** amelyeket a dolgozatomban meg kívánok vizsgálni. A dolgozatomban az egyes hipotéziseket kvantitatív módszerrel ellenőrzöm, így törekszem a megalapozott hipotézis ellenőrzésre. A dolgozatomban vizsgált hipotézisek:

1. *Egy város sikerességét lehetséges mérni a Város Sikerességi Index segítségével.*
2. *Egy város fejlődésére és sikerességére pozitív hatást gyakorol egy nagy méretű nemzetközi esemény.*
3. *Egy nagy méretű nemzetközi esemény hatása a városra nagy mértékben függ a várospolitikától.*
4. *A Város Sikerességi Index segítségével lehetséges a városok sikerességi sorrendjét felállítani.*

A dolgozatban a fenti hipotézisek ellenőrzése a célom: elkészítettem az elemzés szakmai környezetét, bemutattam a megfelelő módszertani alapokat, majd pedig valós adatokkal töltöttem fel a dolgozatomban kidolgozott Indexemet.

III. A disszertáció szerkezete

A következő ábra mutatja be a disszertáció logikai felépítését. A dolgozatomban a szekvenciális felépítést követem, tehát az egyes logikai elemek egymásra épülnek.

1. ábra: A disszertáció szerkezete

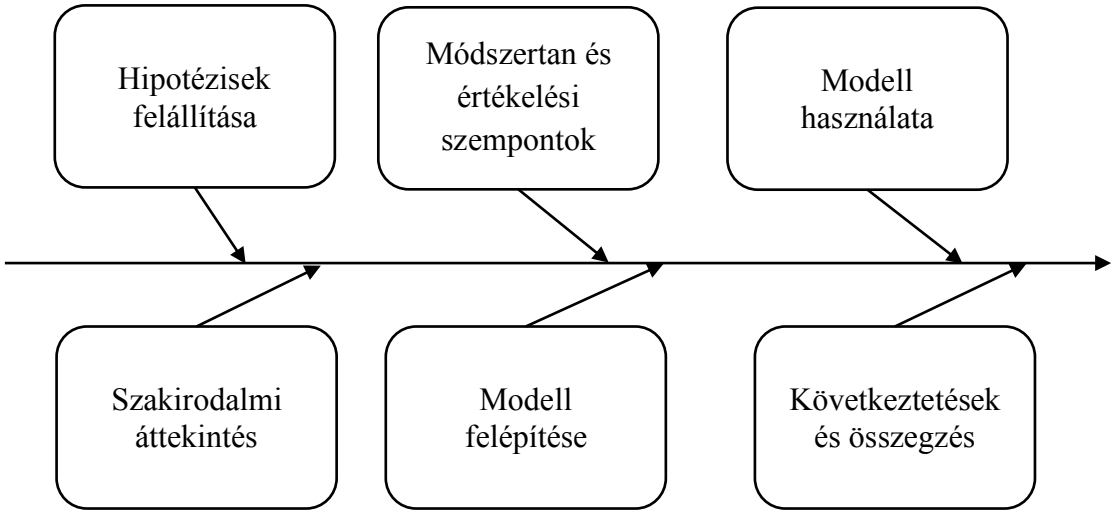

A dolgozatban tudatosan törekedtem az interdiszciplináris megközelítésre és eszközrendszer használatára, ezzel a célom a politikatudomány egy újabb szempontú megközelítése. A dolgozat az interdiszciplináris megközelítésen, az egységes értékelési szempontrendszeren valamint a következtetések kvantitatív megalapozásán nyugszik, miközben olyan módszertanokat használ, amelyek már akár a politikatudományban vagy más tudományágban szakmailag validáltak.

Végül ki kell emelnem, hogy a használt módszerek (leginkább igaz ez az állítás a portfolió-értékelő módszerre) nagymértékű rugalmasságot biztosítanak: a tényezők összetétele szabadon alakítható, alkalmas akár politikai tőke létrehozására, szakmai érvelés megalapozására, vagy akár tudományos módszertani fejlesztésre.

IV. Kutatási módszerek

Az első kutatási lépésként részletes szakirodalmi áttekintést végeztem a fenti hipotézisek kontextusa alapján. A szakirodalmi áttekintés során kiemelt figyelmet szenteltem az alábbi témáknak:

- az Európai Kulturális Főváros program és azok értékelésének szempontjai
- nagyhatású nemzetközi események és a rendező városok viszonya
- várospolitikai stratégiák

Az egyes fókuszpontok esetében a deduktív logikai felépítést követtem, ami a szakirodalmi áttekintés részben azt jelentette, hogy az általános megállapításokat a dolgozatom és a kutatásom céljainak figyelembevételével konkretizáltam: az egyedinek tekinthető argumentumok felé haladtam. A dolgozat ezen részében kívántam megalapozni a későbbi saját mérési eszközrendszerem működési mechanizmusait. A saját kutatásomhoz felépített eszközrendszert a városfejlettségi indexek, egyéb nagyhatású nemzetközi események

értékelési módszertanai, EKF városok értékelésének módszertana, valamint a mindezeket átitatni képes várospolitikai stratégiák alapozták meg, ahogy ezt a következő ábra is illusztrálja.

2. ábra: Város Sikerességi Index tényezőkészletének forrásai

Forrás: saját szerkesztés

A városok sikerességét számos eszközzel és módszerrel mérik, ilyen jellegű elemzések sora jelenik meg már nemcsak évente, hanem akár sűrűbben is. Az elemzések időszaki sokszorozódása mellett a vizsgált városok számossága is nagymértékben növekszik.

Ennek okai a következőek:

- egyre több adat áll rendelkezésre
- az adatok feldolgozási lehetősége napról-napra növekszik
- az egyes mérési módszerek egymásra hatva hólabdaszerűen fejlesztik a kiadványokat és elemzéseket vertikális és horizontális mértékben (egyre több szempont, egyre mélyebb elemzés), miközben a vizsgálatba bevont városok/objektumok számossága is növekszik.

A fentiek alapján kijelenthető, hogy igen heterogén világról kell beszélnünk akkor, ha a vizsgálatok értékelési módszereit elemezni kívánjuk, valamint ha azokból következtetéseket akarunk levonni. A sikeresség és a versenyképesség kérdése rendkívül összetett kérdés, amikor a városfejlesztés és a fennterthatóság vonatkozásában vizsgáljuk.

A sikeresség a versenyképességnél szélesebb értelemben használatos és hosszabb időtávra vonatkozó kategória. Míg a versenyképesség inkább egy régió gazdaságára vonatkozó kategória és főként rövid- és középtávon értelmezhető, addig a sikeresség hosszabb távú kategória, gazdaságon kívüli tényezőket is magába foglal, tekintettel van a régió társadalmára, környezetére. (Lengyel, 2003)

A sikerességen a mérhető kategóriák mellett a nem mérhető, illetve nehezebben mérhető jellemzők is fontosak, így figyelembe kell venni a helyi adminisztráció működésnek hatékonyságát, az üzleti és közszolgáltatások színvonalát, az intézmények közötti hatékony kapcsolatrendszert és a velük szembeni bizalmat. (Boddy, 2002)

A várossikeresség lényege az adott helyen élők életminőségének növelése. Ennek alapja a relatíve magas jövedelem, ezzel egyidejűleg egy magas foglalkoztatottsági szint, mindez egy fenntartható bázison. A gazdasági és a társadalompolitikai célkitűzések egyaránt fontosak, egyértelműen megfogalmazódik a szándék a magasabb életszínvonal szélesebb társadalmi rétegek számára történő elérésére, miközben a környezet megóvása is lényeges.

A globálissá vált folyamatokban továbbra is lokálisak maradnak a sikertényezők, így a speciális szaktudás, a humán- és társadalmi tőke, az innovációs folyamatok és a tudásalapú gazdaság és társadalom. Felértékelődik az olyan tényezők szerepe, mint kvalifikált emberi erőforrás, a lakosság társadalmi innovációs képessége, a színvonalas lakókörnyezet, a szabadidő eltöltésének formái, a városi vezetés minősége, a városmarketing. (Koltai, 2014)

A sikeres települések jellemzői és mérőszámai meglehetősen széles skálán mozognak. A mérések során meghatározó a kiválasztott terület és azt leíró mérőszámok, tényezők, folyamatok. Egy azonban biztosnak látszik, hogy valóban sikeressé azok a térségek, városok válhatnak, amelyek képesek a valóban saját adottságaikra épülő stratégiát meghatározni és működtetni. Ennek alapja pedig a mérés és az eredményekre épített stratégia.

A globális versenyben való sikeres helytállás eszköze egy speciális, de egyben rugalmasan módosítható, a helyi politika, a vállalkozások, a civilek és a tudományos élet partnerkapcsolatára épülő, általuk koordinált fejlesztési program, amelyet az érintett szereplők ismernek és egyben támogatnak is. (Koltai, 2014) Mindezek összefüggésében válhat jelentőssé minél több stratégiaalkotást segítő módszertani kísérlet.

Összegezve, egy város abszolút értelemben tehát akkor sikeres, ha minden terület tényezőit tekintve kedvező értéket mutat. Ugyanakkor jogosan felmerülő kérdés, hogy ha egy város egyes tényezőket tekintve gyengébb, de másokat tekintve kiugróan jó értékeket mutat, akkor összességében sikeresebb-e, mint az a város, amelyik nagyjából minden területen közepes értékeket mutat. Tehát egy város sikerességének meghatározásához szükséges egy olyan index, amely a mutatók adott portfóliója szerint egyszerre képes értékelni a városok sikerességét egymáshoz képest. Egy ilyen Város Sikerességi Index esetén a tényezők portfóliója alapján állapítható meg a város sikeressége.

V. A kutatás tapasztalatainak összegezése, eredmények

A Város Sikerességi Index komponenseinek meghatározása során a fő vezérelvem az volt, hogy a nemzetközi nagyhatású események rendezésének során a város sikerességét befolyásoló tényezőket reprezentálják és ezek kölcsönhatásait figyelembe véve olyan komplex összképet mutassanak az elemzett városokról, amelyből inkább az esemény megrendezését követően, de akár a pályázás fázisában kiderülhessen a városvezetők és döntéshozók számára, hogy melyek voltak/lesznek azon sikertényezők, melyekre nagy hangsúlyt kellett (volna)/kell fektetni, illetve melyek azok a veszélyek, buktatók, amelyeket el kellett (volna)/kell kerülni.

A disszertációm elemzésében a kutatási adatbázisom alapján sok szempontú elemzéseket, ábrázolásokat és összehasonlításokat végeztem: dimenziók szerint, városok szerint, tényezők szerint.

A Város Sikerességi Index mérési dimenzióinak kialakítása során követtem a szakirodalomban javasolt módszertant (Barakonyi, 1999.), tehát megkülönböztetek két dimenziót:

- **Human dimenzió**: azon szempontok, amelyek a városban lakó emberek életére, boldogságára, részvételére a város életében, bizalmára, elégedettségére, kötődésére, identitástudatára, perspektívájára van hatással illetve annak eredményeit mutatja be. A humán dimenzió képes a Város Sikerességi Index emberi tényezőit leginkább kifejezni.

- **Gazdasági dimenzió**: azon szempontok, amelyek az adott város gazdasági és üzleti képességét, eredményeit képesek reprezentálni. Ezen szempontok vizsgálata a legnépszerűbb a szakirodalomban, valamint a politika is ezeket a mutatókat használja fel a legtöbbször döntési folyamatai során.

Ezen dimenziók együttes figyelembevétele és mérhető tényezőkkel történő feltöltése adja az egyik újdonságát a modellemnek, valamint ezen szemlélet miatt lehet egyáltalán képes a Város Sikerességi Index elrugaszkodni a „pusztán” gazdasági szempontokat vizsgáló módszertanoktól. (Rechnitzer és társai, Mercer, Cushman&Wakefield, EIU, KRAFT-index).

A VSI működését 6 nagyszabású eseményt korábban rendező város összehasonlító elemzésén keresztül mutattam be. A vizsgálat várospolitikai jelentőségét demonstrálja, hogy a pécsi 2010-es EKF projekt eredményei, társadalmi hatásai másik 4 nemzetközi hatású eseményt korábban szintén rendező város eredményeivel egy vonatkoztatási rendszerben elemezhetőek, értékelhetőek, amely új dimenziót nyithat a várospolitikai elemzések számára.

Bár elsőre merész választásnak tűnhet, a VSI felépítéséhez az üzleti-gazdasági tudományok területén ismert és alkalmazott portfólió-elemzési módszertan kiválasztása, ugyanakkor ezt a módszert vezetői döntések megalapozására hívták életre - és azokban az esetekben alkalmazzák, amikor igen sok változó együttes, komplex vizsgálatára van szükség. E módszertan egy olyan logikai keretrendszert ad, amely a sok – heterogén – szempont összedolgozása és együttes ábrázolása révén lehetővé teszi a komplex, árnyalt értékelést,

amely a nagyszabású események rendezéséhez kapcsolódó várospolitikai döntések meghozatala során igen hasznos lehet. *A kiválasztott módszertan elsődleges célja tehát a városfejlesztés stratégiai szemléletének erősítése, a politikai és szakmai döntéshozatal támogatása, az egyes objektumok (városok) komplex összehasonlításának lehetősége, nem pedig egyfajta rangsor összeállítása.*

A portfolió-értékelő módszer használata során, - és annak logikája mentén -, ahogy fentebb részleteztem, a sok értékelési szempontot úgy kell csoportosítanunk, hogy képesek legyünk két tengelyt azonosítani. Az elemzőnek identifikálnia kell az egyes tengelyek/dimenziók tartalmát jelentő tényezőket, módszert kell keresnie e tényezők mérésére, és ennek alapján végső mérőszámokat kell kialakítania. Fontos, hogy az egyes tengelyek magyarázó ereje magas legyen, valamint, hogy egymástól logikailag elkülönüljenek. Az egyes tengelyek alapján az értékelendő objektumok (az én esetemben városok) kapnak egy-egy értéket. A két tengely által határolt területen a tengelyek magyarázó ereje alapján képesek lehetünk meghatározni a határolt területen jellemző stratégiákat. Ezután a két tengely által határolt területen az egyes városok a tengelyek pontszámai alapján elfoglalnak egy helyet, tehát az egyes stratégiaalkotásra alkalmas zónákban foglalnak helyet.

Vegyünk egy szemléletes példát, amelyben már a városok a vizsgált objektumok. Legyen az egyik tengely az **élhetőség**, amely az *elérhetőség, kulturális és közösségi élet aktivitása, szociális és egészségügyi ellátások, biztonság, lakosság pozitív attitűdje*, stb. tényezőiből tevődik össze. A másik tengely pedig legyen a **fejlődés**, amely pedig a *lakosságszám növekedés, fizetett iparűzési adó, vállalkozások száma, lakásépítések száma, GDP/fő, gyárak száma, környezet szennyezés mértéke,* stb. tényezőket tartalmazza.

Az egyes tényezőket bizonyos ismérvek alapján tudjuk mérni, pl. az elérhetőséget a tömegközlekedési vonalak száma és minősége alapján, a közösségi élet aktivitását pedig a kulturális rendezvények száma, látogatottsága, népszerűsége alapján tudjuk értékelni. Miután ezen ismérveket közös skálára hozzuk (pl. éves növekedésüket nézzük százalékban), átlagoljuk őket, ha indokolt, akkor fontosságuk szerint súlyozva.

Ha mindkét tengely mentén ezt az aggregálást elvégezzük, akkor egy-egy város esetén kapunk egy élhetőség és egy növekedés értéket, melyeket a két tengelyen együttesen ábrázolva a tengelyek által lehatárolt területen megjelennek az egyes városok. Ha ezt a területet zónákra osztjuk, akkor azonosíthatunk:

- rossz élhetőségű, lassú növekedésű,
- élhető, de lassú növekedésű,
- rossz élhetőségű, gyors növekedésű,
- élhető és gyors növekedésű városokat.

Természetesen az elemzés során még több zónát azonosíthatunk, ha az egyes tengelyek mentén több csoportot határozunk meg (rossz/közepes/jó élhetőségű, lassú/közepes/gyors növekedésű, stb.). Az egyes zónákra külön-külön stratégia alkotható, a gyenge tényezők javítására, az erősebbek további erősítésére. Ennek eredményeképp attól függően, hogy az adott város mely zónában helyezkedik el, más és más várospolitikai stratégiát kell

alkalmaznia annak érdekében, hogy az élhető és gyors növekedésű zónába kerülhessen a vizsgált város.

E módszer adaptációja a politikatudomány területén újszerű, ugyanakkor városkormányzási döntésekre vonatkoztatva igen kézenfekvő lehet, hiszen akárcsak amikor egy vállalat stratégiai döntést hoz gazdaságos működése és tervezett profitja szempontjából, ugyanebben a logikai keretrendszerben a városvezetés, vagyis a döntéshozó, stratégia várostervezés és fenntarthatóság szempontjából végezhet és értékelhet vizsgálati eredményeket. Esetünkben értékelni tudjuk például egy esemény megrendezésének lehetőségeit és annak hatásait.

A kutatás tapasztalatainak összegzéséhez a dolgozat elején meghatározott hipotézisek ellenőrzését tettem, illetve megvizsgáltam a kapott eredmények hasznosíthatóságát, a dolgozat módszertani és egyéb kritikai vizsgálata mellett a lehetséges továbblépési irányokat is elemeztem.

1. *Egy város sikerességét lehetséges mérni a Város Sikerességi Index segítségével.*

A Város Sikerességi Index dimenziói (humán, gazdasági) mentén képes volt a vizsgált városok adatait kezelni és mérni. A hipotézishez kapcsolódó elemzéseket a *„Város Sikerességi Index naturáliák arányalapú változása”* elnevezésű táblázat alapján mutattam be.

2. *Egy város fejlődésére és sikerességére pozitív hatást gyakorol egy nagyhatású nemzetközi esemény.*

A vizsgált városok esetében vegyes képet láttunk: Pécs, Vilnius és Athén esetében számos negatív hatást is gyakorolt a nagyhatású nemzetközi esemény, míg Nagyszeben, Linz és Torino esetében kiemelkedően pozitív hatást gyakorolt. A hipotézis vizsgálatára a dolgozatban a *„Város Sikerességi Index – Humán és Gazdasági dimenzió”* ábrái az irányadók.

3.ábra: Humán dimenzió változásai

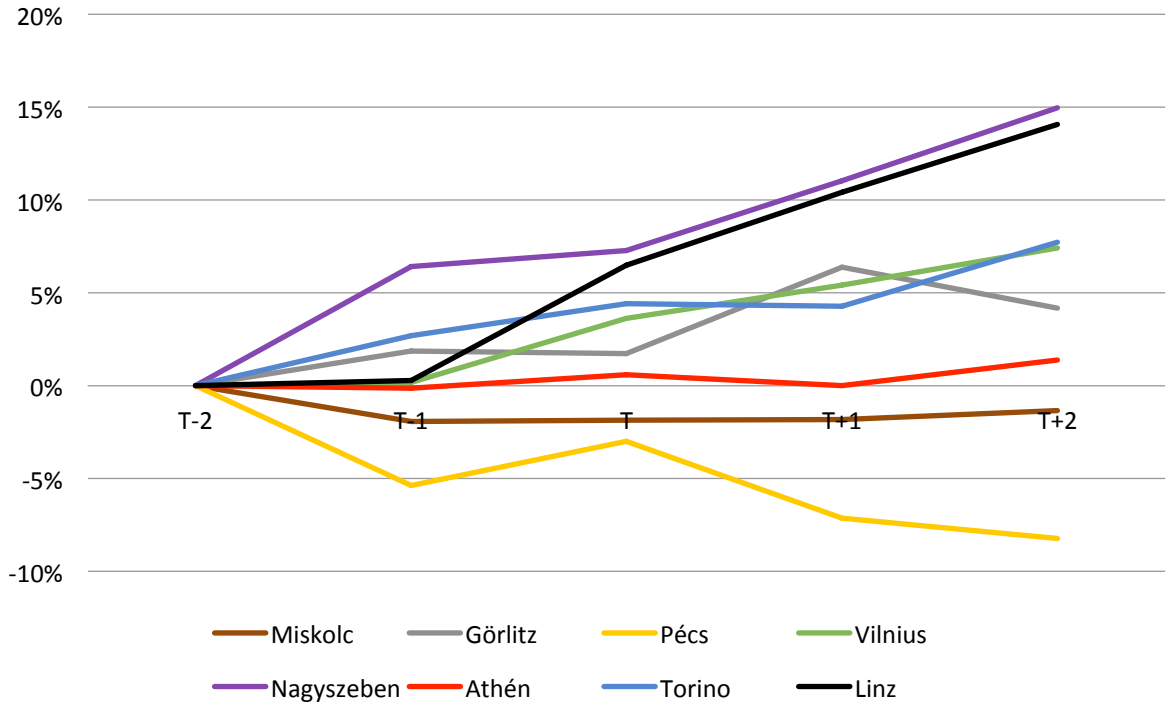

Forrás: (EUROSTAT, 2015.) *alapján saját szerkesztés*

4. ábra: Gazdasági dimenzió változásai

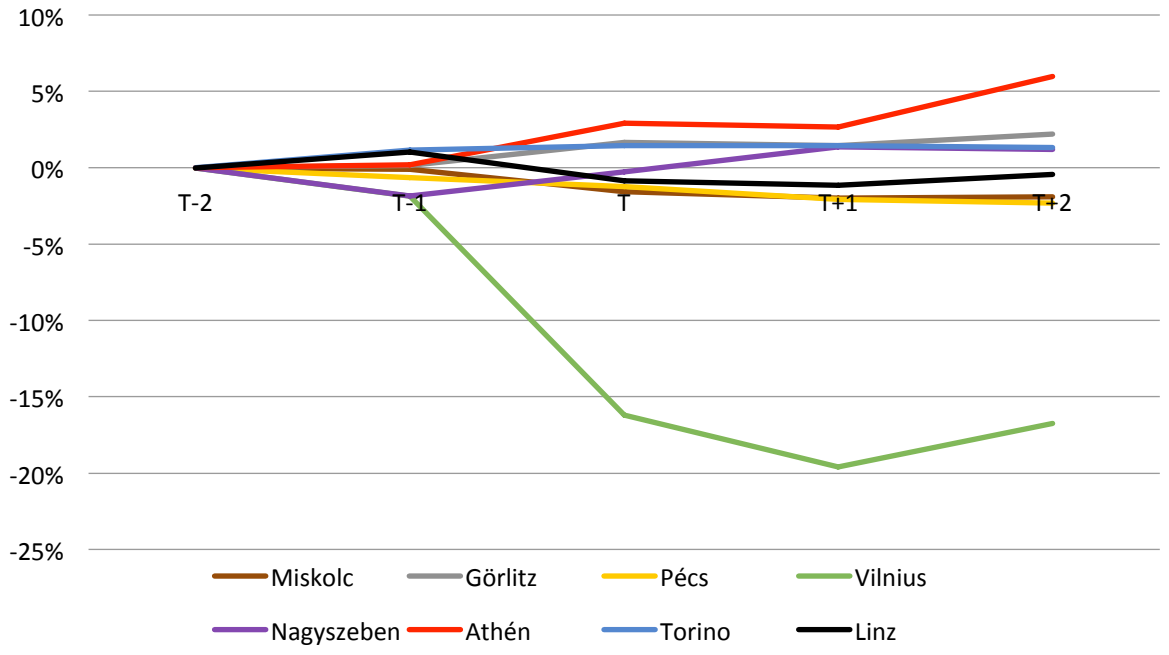

Forrás: (EUROSTAT, 2015.) *alapján saját szerkesztés*

3. *Egy nagyhatású nemzetközi esemény hatása a városra nagy mértékben függ a várospolitikától.*

A vizsgált városok és a vizsgálatba bevont kontrollvárosok eredményeinek összehasonlításából látható, hogy a nagyhatású nemzetközi esemény hatása nagyban függ a várospolitikától, hiszen a megfelelő városkormányzással legalább olyan jó eredményeket értek el a kontrollvárosok, mint világeseményt rendező, de kevésbé céltudatos várospolitikával rendelkező ellenfelük. A hipotézis vizsgálatára szintén a *„Város Sikerességi Index – Humán és Gazdasági dimenzió”* ábra irányadó.

5.ábra: Város Sikerességi Index - humán és gazdasági dimenzió

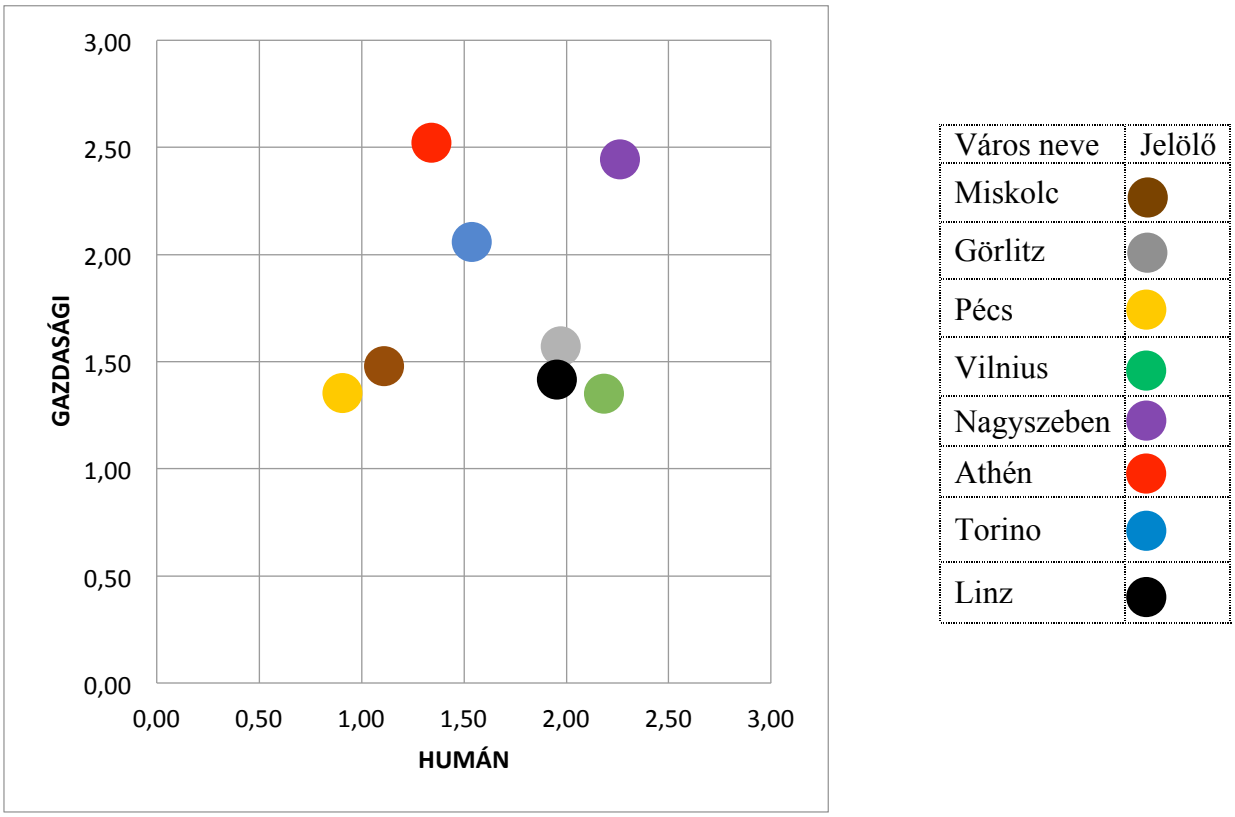

Forrás: saját szerkesztés

4. *A Város Sikerességi Index segítségével lehetséges a városok sikerességi sorrendjét felállítani.*

A Város Sikerességi Index jelenleg csupán prototípus állapotban van, amellyel lehetséges következtetések levonására alkalmas vizsgálatokat végezni, azonban egyértelmű város sikerességi sorrend felállítására jelenleg még nem alkalmas, tovább fejlesztéssel lehetséges. A hipotézis vizsgálatához szintén a dolgozat *„Város Sikerességi Index naturáliák arányalapú változása”* elnevezésű táblázat az irányadó.

A hipotézisek vizsgálatának eredményei alapján megállapítható, hogy a városok és a nagyhatású nemzetközi események igen bonyolult viszonyban vannak egymással nemcsak az

esemény ideje alatt, hanem lényegében már az ötlet felmerülésétől: a szakmai és politikai érdekek összeütközése vagy szinergiája azonnal megjelenik. Az érdekcsoportok az esemény konkretizálódásával pedig további „fejlődésen" mennek keresztül: számosságuk növekszik, erősségük és érdekérvényesítő képességük folyamatosan változik.

A hipotézisek vizsgálatával a dolgozat alapvető kutatási céljaira adtam meg a választ, azonban a kutatási eredmények teret engednek további következtetések levonására is. A kvantitatív elemzések lehetőséget adtak, hogy a következtetések reáliákon, trendeken és mérési eredményeken alapuljanak.

A dolgozatban kiválasztott tényezőkészlet alapján felépítettem a humán és gazdasági dimenziót. Az egyes dimenziók változása és módosulása az egyes városok esetében a vizsgált időszakban összességében kifejezhetővé vált a VSI létrehozásával. Ezeket foglalja össze az alábbi táblázat:

6.ábra: Városok és dimenziók kapcsolata

Város/Dimenzió	Humán	Gazdasági
Pécs	romlott	stagnált
Vilnius	javult	romlott
Nagyszeben	javult	javult
Athén	stagnált	javult
Torino	javult	javult
Linz	javult	javult

A fenti folyamatok alapján megállapítható, hogy a politikai tényezőket is tartalmazó humán dimenzió milyen kapcsolatban volt a vizsgált városok esetében a vizsgált időszakban a másik dimenzióval: lényegében a kölcsönhatásokat képesek vagyunk meghatározni:

1. Pécs esetében látható, hogy a politikai tényezőket tartalmazó humán dimenzió mélyrepülése nincs semmilyen összefüggésben a gazdasági hatásokkal. Amennyiben közelebbről megvizsgáljuk, akkor látható, hogy a gazdasági lassulás előtt már a humán tényezők negatív irányt vettek. Ez egybe esik a pécsi EKF körül az előkészületek során kialakult vezetési és politikai (szakpolitikai és várospolitikai) nehézségekkel: személycserék, fókuszváltás, érdekütközések. Kimondható, hogy a pécsi EKF más eseményekhez mért sikertelenségének kevésbé a gazdasági hatások, mint inkább a humán dimenzió negatív hatása az oka.

2. Vilnius, Pécs városával együtt a sereghajtók táborába tartozik. Vilnius esetében a Gazdasági dimenzió a vizsgált tényezők esetében negatív irányt vett, azonban látnunk kell, hogy közel sem olyan mértékben, mint például Pécs humán tényezői. Elmondható, hogy Vilnius esetében nem nagy arányú, de organikus és összetett negatív hatások jelentkeztek, ez okozta, hogy a nemzetközi nagyhatású eseménye összességében rosszabb eredményt ért el, mint a többi.

3. Nagyszeben és Linz igazi ellentéte mindkét előzőekben említett városnak, hiszen:
    a. minden dimenzió szerint javulást értek el
    b. a javulás mértéke számos esetben a vizsgált városok között a legnagyobb volt.

    Pécs és Vilnius esetében elmondottak pozitív előjellel igazak Nagyszebenre és Linzre: a humán és a gazdasági hatások egy irányba mutattak.

4. Athén és Torino lényegében referenciavárosként kerültek bele a vizsgálatba az olimpiai rendezés miatt. Mindkét város esetében a kiegyensúlyozottság volt a jellemző a világeseményeket érintő időszakban. Torino egyértelműen javuló adatokat mutatott, de a sokat vitatott görög olimpiai negatív hatása a városra csak mérsékelten jelentkezett. Fontos meglátnunk, hogy a politikai tényezőket is tartalmazó humán dimenzió esetében Athén tekintetében a stagnálás volt a jellemző, tehát ebben észre kell vennünk Péccsel a hasonlóságot.

A kapott eredmények hasznosíthatóságát tekintve fontos, hogy a dolgozat alapján levont következtetések és a dolgozat keretében kidolgozott módszertan alapján képesek vagyunk stratégiai szempontból is megállapításokat tenni. A dolgozat alapján számos hasznosíthatósági lehetőség adódik a döntéshozók, politikusok, kommunikációs szakemberek, kutatók számára:

1. A Város Sikerességi Index segítségével városvezetők és más szakemberek és képesek egy adott világesemény és város kapcsolatának egzakt vizsgálatára és értékelésére: a portfólió-értékelő módszer alkalmazása miatt az esemény és a város sokszempontú értékelése lehetséges.

2. Az Index egy első lépésnek tekinthető a városok és a városok működésének értékelésére kialakítandó sok szempontú és egyben interdiszciplináris módszertan felépítése felé. Az Index kiindulási pontként szolgálhat más kutatók és szakemberek számára kutatási alapként. Ezen kutatási fejlesztések során az Indexbe újabb városok vonhatóak be, a tényezőkészlet bővíthető, a vizsgált idősáv bővíthető és a módszertan kiegészíthető.

3. A dolgozatban használt tényezőkészletből kialakított egyes dimenziók által definiált szempontok alkalmasak a jövőben a nagyhatású nemzetközi események értékelésére használt adatfelmérési és adatbiztosítási követelmények egységes kialakítására. Az egységes adatfelmérés és adatbiztosítás képessé teheti a szakembereket, hogy az egyes eseményeket egységesen, a városra gyakorolt hatásokkal együtt legyenek képesek értékelni.

4. A dolgozatomban feldolgozott szekunder adattömb és azok módszertan szerinti szegmentálása lehetőséget ad a tudományos szakembereknek, hogy az elemzésekből és az eredményekből részletesebb politikatudományi következtetéseket vonjanak le. A dolgozat kereteit meghaladná, ha a teljes körű következtetések levonására törekedtem volna, azonban világosan látható, hogy az elemzési eredmények és az Index is alkalmas további következtetések levonására.

5. Az Index alkalmas akár előzetes felmérésre a várható hatásokat tekintve (stratégiai tervezés): a kandidáló városnak csak ki kell választania a hozzá leginkább hasonló várost (a kandidáló város tényezők szerinti értékei alapján a vizsgálati időszak kezdetén), majd megvizsgálni, hogy a város az ismert várospolitikai tevékenysége során milyen eredményeket ért el az eseményt követő időszakra vonatkoztatva.

Természetesen a fenti továbblépési lehetőségeken kívül a szakmai és tudományos intuíció miatt számos más lehetőség is rendelkezésre áll. A fenti továbblépési lehetőségeket a dolgozat keretében megvalósított elemzések és módszerek alapján definiáltam.

A dolgozatomban a Város Sikerességi index felépítését és a modell valós adatokkal történő alkalmazását végeztem el. A Város Sikerességi Index felépítése és tesztelése során – a dolgozat egyes részeiben explicit módon kifejezve – jeleztem, amikor esetlegesen a megszokottól eltérő, avagy tudományos szempontból kockázatos megoldást választottam. Számba vettem a dolgozatomban található olyan elemeket, amelyek módszertani, avagy más kockázatot jelentenek, rávilágítva a dolgozatom és így egyúttal a Város Sikerességi Index hiányosságaira is, azzal a céllal, hogy meghatározzam az Index javítási és fejlesztési irányait.

1. *Külső hatások részleges ignorálása*

   A Város Sikerességi Index esetében az egyes városok vizsgálatakor a nyíltan elérhető adatokból származtak az adatok, amelyek képezték a tényezőkészletet. Ezen adatok tartalmazzák értelemszerűen egy adott város életében és működésében bekövetkezett inkrementális hatásokat, azonban például a 2008-as világválság hatásai minden vizsgált városok esetében elemi hatást gyakoroltak. Az Index jelenlegi állapotában még igen robosztus, és a külső hatásokat csak közvetetten képes kezelni a felhasznált tényezők viszonylagos alacsony száma miatt.

2. *Nem egységes időmenzió*

   Az egyes városok vizsgálata során nem azonos időtávon végeztem el a vizsgálatot, hanem egy absztrakt időteret alakítottam ki az eseményt megelőző és követő két esztendő definiálása segítségével. A Város Sikerességi Index által végzett elemzések és következtetések során az Index nem kezeli jelenlegi állapotában a különböző idősíkokat. Ez a kritikai észrevétel szorosan összefügg az előző kritikai megjegyzéssel. A nem egységes időmenzió kezelés a Város Sikerességi Index magyarázó erejét is csökkenti jelenlegi állapotában.

3. *Elérhető adatok*

   A Város Sikerességi Index megfelelő működésének alapja, hogy minél több és sztenderdizált adattal legyen feltöltve. Az Index jelenlegi állapotában a dolgozat tudományos igényeinek megfelel, tehát képes vagyok az Indexet következtetések levonására felhasználni, azonban szükséges további tényezőkkel kiegészíteni. A jelenlegi informatikai színvonal mellett magas számítási kapacitással lényegében végtelen számú tényezőt vagyunk képesek kezelni, így magasabb számú tényezők figyelembevétele indokolt és módszertanilag lehetséges.

4. *Vizsgált városok alacsony száma*

   A dolgozat jelenlegi keretein belül 6+2 város vizsgálata történt meg és ennyi város vizsgálatával képes voltam következtetések levonására. Azonban az Index további finomításához és a kapott eredmények egyre univerzálisabb használhatóságához további városok bevonása szükséges a vizsgálatba. A fentiekben már említett számítási korlát nem szab határt a Város Sikerességi Index segítségével vizsgált városok számossága tekintetében.

A fentiekben megfogalmaztam a dolgozatomban kidolgozott Város Sikerességi Index hibáit, és egyúttal meghatároztam azokat az alapvető fejlesztési feladatokat, amelyekkel a Város Sikerességi Index javítható.

Továbblépési lehetőségeket is definiáltam a kutatást és a módszert tekintve is. Nem gondolom, hogy minden lehetséges elemzési és vizsgálati területet megvizsgáltam. A tanulmány igazi eredményének azt tartom, hogy számtalan továbblépési lehetőséget kínál, amelyek közül az alábbi lehetséges vizsgálati területeket vélem relevánsnak:

1. A Város Sikerességi Index segítségével további városok elemzése és vizsgálata: ezzel a módszertan eredményei finomíthatóak és az esetleges módszertani hibák iskönnyebben felderíthetőek.

2. További tényezők bevonása a Város Sikerességi Index dimenzióiba: ezzel a módszer szélesebb kontextusban képes elemzései eredményeket produkálni.

3. Az egyes városok esetében további primer kutatási adatok (kvantitatív és kvalitatív) felhasználása.

4. Az egyes vizsgált tényezők súlyozásának módosítása és ennek tesztelése: ezzel a modell jelenlegi robusztussága csökken és érzékenyebbé válhat az egyes tényezők súlya szerint. Ez a fejlesztés igen sok tesztet igényel, így alapjaiban függ össze a fenti fejlesztési elképzelésekkel.

5. A nemzetközi nagyhatású eseményt (esetleg csak EKF) rendező városok egységes adatfelmérési és adatszolgáltatási sémájának meghatározása a Város Sikerességi Index fejlettségi szintjének megfelelően. Ezzel kiküszöbölhető a kritikaként megfogalmazott adathiány és az adatok formai hiányosságai az eseményeket rendező városok számára. A Város Sikerességi Index – mint azt a bevezetésben is már megfogalmaztam – segítségével képesek vagyunk tanácsot és útmutatást adni a jövőbeli eseményt rendező városok számára, azonban ehhez hasznos lenne a rendező városok számára a sztenderdizált adatszolgáltatás.

Véleményem szerint a tanulmány módszertana – tehát a Város Sikerességi Index– nem csodafegyver, hiba lenne annak tekinteni, azonban a szükséges helyen és adekvátan alkalmazva hatékony értékelési és irányítási eszköz lehet.

VI. Zárszó

A városok az emberi tevékenységek és együttműködések térbeli koncentrációi. Az európai gazdaság motorjai, munkahelyeket és szolgáltatásokat biztosítanak, a kreativitás és az innováció katalizátoraként működnek az egész Európai Unióban. Az EU népességének mintegy 70 %-a él városias területen és ezek a területek állítják elő az EU GDP-jének több mint kétharmadát. A városokra azonban az is jellemző, hogy itt jelentkeznek legerősebben a tartós problémák. A városias területekre vonatkozó politikai döntések ezért az EU egészére nézve nagy jelentőségűek.

Mindinkább világos, hogy a városok előtt álló különféle – környezeti, gazdasági, társadalmi és kulturális – kihívások szorosan összefonódnak, ezért a városfejlesztés terén csakis integrált megközelítéssel lehet számottevő sikert elérni. Így a városok megújítását célzó intézkedéseknek olyanoknak kell lenniük, amelyek elősegítik a fenntartható gazdasági fejlődést. Elengedhetetlen ezenkívül, hogy szoros partnerség alakuljon ki a helyi lakosok, a civil társadalom, a helyi gazdasági élet és a különböző kormányzati szintek között. A kapacitások és a helyi ismeretek kombinációja nélkülözhetetlen ahhoz, hogy felismerjék a közös megoldásokat és széles körben elfogadott, fenntartható eredményeket érjenek el.

A disszertáció megírása során egészen világossá vált, hogy egy város sikerességét minden városlakó elvárja ám annak megítélésében, hogy sikeres-e az adott város, vagy miben mérhető a sikeressége, szinte nem létezik egységes szemlélet. Mindez mégjobban arra motivált, hogy igyekezzem olyanná tenni a modellt, mely megérthető módon kínál lehetőséget mindazoknak akik a város sikerességét szeretnénk egy korábbi időszakhoz, vagy más városokhoz mérni.

Ez a megközelítés napjainkban különösen fontos, ha figyelembe vesszük az európai városokat jelenleg érintő kihívások súlyosságát. Az Európa 2020 stratégiában felvázolt intelligens és fenntartható gazdaság és társadalom kialakítása szempontjából döntő jelenségű, hogy hatásos válaszokat találjunk ezekre a kihívásokra.

Az ilyen típusú városfejlesztés kulcskérdése a startégiai gondolkodás az irányitás minden szintjén. A stratégiai gondolkodásnak pedig lényegi eleme a kritikus tervezésre építő pontos végrehajtás, valamint a végrehajtást követő ellenőrzés és elemzés. Így a monitoring lehetőséget kínál arra, hogy a tapasztalatok és elemzések felszínre kerüljenek és aztán beépüljenek az újabb aktivitásokba.

Mindezekkel összhangban az általam kialakított Város Sikerességi Index, egy lehetséges modellje lehet a stratégiai gondolkodásnak és végrehajtásnak.

A napjainkat jellemző technológiai, gazdasági és politikai változások nagy hatást gyakorolnak az egyes társadalmakra. A változásokat leíró folyamatok vizsgálatai lehetőséget teremtenek arra, hogy egy-egy szubkultúra, egy-egy társadalmi réteg, egy-egy város ne csak elszenvedje az állandó változásokat és annak nehézségeit, hanem éljen annak lehetőségeivel. Kirajzolódik a versenyképesség kérdése, a várossikeresség vizsgálatának igényével. A tudatos tervezés,

majd végrehajtás alappillérei azoknak a városoknak, amelyek fejlődni szeretnének a vonzerő mára kialakult globalizált piacán.

VII. A tézisekben lévő hivatkozások

Barakonyi, K. (1999.). *Stratégiai tervezés* (első. kiad.). Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó.

Boddy, M. (2002). Linking competitiveness and cohesion. In I. Begg, *Urban Competitivevess:policies for dynamic cities* (old.: 33-53). Bristol: Policy Press .

EUROSTAT. (2015.). *Eurostat Products Dataset*. Letöltés dátuma: 2015. január 31., forrás: http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/

Keller, K. L. & Kotler, P., 2008.. *Marketingmenedzsment.* első szerk. Budapest: Akadémiai Kiadó Zrt..

Koltai, Z. (2014). *Sikeres és versenyképes városok.* Pécs: PTE FEEK.

Lengyel, I. (2003). *Verseny és területi fejlődés: Térségek versenyképessége Magyarországon.* Szeged: JATEPRESS.

Mercer. (2015.). *Mercer*. Letöltés dátuma: 2015.. január 31., forrás: http://www.imercer.com/EU/tabs/home.aspx

Nemzeti Sport, 2015.. *Nemzeti Sport.* [Online]
Available at: http://www.nemzetisport.hu/egyeb_egyeni/budapesti-olimpia-tizedszer-van-rola-szo-2362977
[Hozzáférés dátuma: 31. január 2015.].

Rechnitzer, J., Csizmadia, Z., & Grósz, A. (2004.). A magyar városhálózat tudásalapú megújító képessége az ezredfordulón. *Tér és Társadalom , 2.* (18.), 117-156.

Somlyódi, N., 2010. *A Balkán kapuja?.* első szerk. Budapest: Pesti Kalligram Kft..

Tuka, Á. & Glied, V., 2014. *Pécs a többszintű kormányzás csapdájában - Európa Kulturális Fővárosa - Pécs2010.* első szerk. Pécs: Publikon Kiadó.

VIII. Saját publikációk, előadások

1. V. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia Konferenciakötet, Szerkesztő: Dr. Ács Kamilla. Város sikerességi Index (VSI) - városfejlesztés, Városstratégia vizsgálatának egy lehetséges módszere/City Success Index (CSI) Urban Development, a Possible Method to Research Urban, pp 270-287. Felelős kiadó: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat 2016.

2. Pécs a többszintű kormányzás csapdájában, Szerkesztő: Tuka Ágnes, Gleid Viktor. Az Európa Kulturális Fővárosa-Pécs2010 projekt kommunikációjának ellentmondásai, pp 158.-173. Publikon Kiadó 2014.

3. Pécs a többszintű kormányzás csapdájában, Szerkesztő: Tuka Ágnes, Gleid Viktor. Pécs és a régió kulturális ipara az EKF után, pp 224. -238. társszerző: Keresnyei János Publikon Kiadó 2014.

Megjelenés alatt:

4. Pollack Periodica Tudományos folyóirat, Szerkesztő: Dr Iványi Amália, City Succes Index, Urban development, a possible method to research urban strategy. Megjelenés 2016 december, Akadémiai Kiadó 2016.

5. Külügyi Szemle, Az Európa Kulturális Fővárosa programok monitoring és értékelési rendszerének alakulása, hatásuk a városfejlesztésre, Megjelenés 2016. 4. Szám

Egyéb publikációk:

6. Pollack Periodica, An International Journal for Engineering and Information Scienses. Editors: Amália Iványi, Miklós Iványi. Consumer habits in the digital media space, 189.-197. o. Pollack Periodica Vol.8, No.1, (2013)

7. Társadalomkutatás, A Magyar Tudományos Akadémia Gazdaság- és Jogtudományi osztály folyóirata: recenzió, Sipos Balázs: Média és demokrácia Magyarországon. Budapest, 2010. Napvilág Kiadó, 230 oldalas könyvéről 2012.

8. Pécsi Doktorandusz Közlemények I.: szerkesztő: Sipos Norbert, Gunszt Dóra. Média és kommunikáció a digitális térben, 452.-463. o. (Pécs, 2012. ISBN 978-963-642-484-8.) Felelős kiadó: Pécsi Tudományegyetem Doktorandusz Önkormányzat 2012.

Kutatás:

OTKA K81571, 2014
Pécs, a több szintű kormányzás csapdájában
Státusz: Kutató
Kutatás vezető:
Dr. habil. Tuka Ágnes PhD.
egyetemi docens

Konferencia előadások:

1. V. Interdiszciplináris Doktorandusz Konferencia/Interdisciplinary Doctoral Conference 2016. Történelmi és Politikatudományi szekció: VSI, mint a városfejlesztés, városstratégia vizsgálatának egy lehetséges módszere

2. "Összhang. Tudomány a gazdaságban és a társadalomban" A Magyar Tudomány Napja tiszteletére rendezett interdiszciplináris konferencia, Bölcsészet és Társadalomtudomány/Kommunikáció szekció: Digitális tér, Dunaújváros 2012.

3. 7th International PHDandDLA Symposium, Research Conference on Information Technology 2011 - Consumption challenges in the digital media-space, Pécs 2011.